

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-52>

УДК 338.48:65.012.8:330.131.7

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

CLASSIFICATION OF RISKS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY IN THE TOURISM INDUSTRY

Ахмедова Олена Олегівнадоктор наук з державного управління, доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1573-7710>**Єрмаков Іван Олегович**аспірант,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8615-0955>**Akhmedova Olena**

Kyiv National University of Technologies and Design

Yermakov Ivan

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

У статті запропоновано класифікацію ризиків у контексті забезпечення економічної безпеки туристичної галузі в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Узагальнено підходи до трактування сутності ризику та визначено його значення як чинника, що впливає на результати туристичної діяльності. Запропоновано багатокритеріальну класифікацію ризиків, яка враховує специфіку функціонування суб'єктів туристичної діяльності. Обґрунтовано, що системний підхід до ідентифікації та групування ризиків сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень і рівня економічної безпеки. Визначено напрями подальших досліджень у сфері адаптації методів оцінювання ризиків до умов туристичної діяльності за допомогою статистичних методів. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання суб'єктами туристичної діяльності для підвищення ефективності управління ризиками.

Ключові слова: ризик; класифікація ризиків, економічна безпека; туристична галузь; туристична діяльність; управління ризиками; ідентифікація ризиків.

Classification of risks in the context of economic security in the tourism industry under conditions of an unstable external environment has been considered in the paper. The relevance of the study is determined by the high sensitivity of tourism to economic fluctuations, political instability, and social transformations, which significantly increase the level of uncertainty in the functioning of tourism entities. The study generalizes theoretical approaches to understanding the essence of risk and identifies its role as a factor influencing the effectiveness of tourism activities. Particular attention is paid to the systematization of risks based on a multi-criteria approach that takes into account the specifics of tourism activities and the diversity of risk sources. A comprehensive classification of risks includes a wide range of features such as the source of origin, level of impact, duration, probability, and consequences. In addition, the identification of risks is complemented by characteristics such as predictability, detectability, the nature of occurrence (systemic vs. non-systemic), the scope of impact, the nature of origin and the possibility of risk mitigation, which allows for a more comprehensive understanding of their nature. It is substantiated that a systematic approach to the identification and grouping of risks contributes to improving the validity of managerial decisions and strengthening the economic security of tourism enterprises. The proposed classification allows for a more accurate determination of the most significant risks and facilitates their consideration in the process of planning and implementing tourism products. The practical significance of the research lies in the possibility of applying the proposed classification by tourism entities to improve risk management processes and enhance resilience to external challenges. Prospects for further research include the development of applied methods for quantitative risk assessment and the adaptation of international risk management standards to the specific conditions of the tourism industry.

Keywords: risk; risk classification; economic security; tourism industry; tourism activity; risk management; risk identification.

Постановка проблеми. Аналіз проблем становлення економічної науки у сфері туризму та практики туристичної діяльності переконливо свідчить, що врахування невизначеності, конфліктності й породжуваного ними ризику є одним з магістральних напрямів забезпечення економічної безпеки туристичної галузі у другої половини ХХ ст. З ризиком доводиться стикатися у повсякденній практичній діяльності туристичним підприємствам всіх рівнів. Його неможливо уникнути в жодному з видів ділової активності. Туристична галузь є однією з найбільш чутливих до економічних коливань, політичних і соціальних змін. У зв'язку з цим підвищується актуальність у наукових економічних дослідженнях проблематики оцінки ризиків, які притаманні туристичній сфері діяльності. Актуальність оцінки ризиків та їх врахування в практиці прийняття управлінських рішень учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, обумовлена динамічністю розвитку туристичної індустрії, а також збільшенням впливу важко передбачуваних ситуацій суспільного і політичного характеру. В умовах політичної й економічної нестабільності різноманітність ризиків та їх величина значно зростають. У сучасних умовах України проблема оцінки ризиків дуже актуальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблематики ризиків у туристичній сфері присвячені наукові праці вітчизняних та закордонних учених: В. В. Карцевої та Н. В. Михайлової [1], І. А. Маркиної та В. М. Маховки [2], Т. С. Смовженко [3], О. В. Фоміної [4], Н. Н. Богдан [5], О. О. Зеленської [6], К. М. Ярмоли [7] та інших. Значна увага в публікаціях згаданих авторів присвячена класифікації ризиків у сфері туризму. В кожній публікації запропоновані різні підходи до класифікації ризиків, що обумовлено відмінностями мети цих досліджень. Проте, методологія класифікації ризиків з метою їх оцінки і врахування при прийнятті управлінських рішень в сфері туризму розкрита не достатньо повно. Між тим, врахування ступеню ризику в показниках результативності та ефективності туристичних продуктів дасть змогу, на нашу думку, підвищити обґрунтованість управлінських рішень в сфері туризму.

В економічній літературі спостерігається неоднозначність у розумінні змісту ризику, в трактуванні його чинників, властивостей та елементів, співвідношення об'єктивних і суб'єктивних сторін. Розмаїтість думок про сутність ризику пояснюється багатьма аспек-

тами цього явища, відмінностями у постановках завдань досліджень, повним його ігноруванням в господарському законодавстві, і, відповідно, обмеженим застосуванням в управлінні туристичною діяльністю. Так, в Законі України "Про туризм" [9] у Статті 13 міститься визначення терміну "безпека в галузі туризму", проте, визначення терміну "ризик" немає. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження туристичної діяльності, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державним агентством розвитку туризму" [10], на жаль, також не розкриває зміст поняття "ризик". У цьому документі ризик визначається лише з точки зору критеріїв ліцензування туроператорів і турагентів. Найбільш повно згадана проблематика викладена в Національному стандарті України ДСТУ ІЕС/ІСО 31010: 2013 "Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризиків" (2015) [11], який є письмовим перекладом ІЕС/ІСО 31010 2009 Risk management – Risk assessment techniques та містить лише основні вимоги і загальний опис процедур оцінювання ризиків. Застосування цього стандарту в туристичній сфері потребує адаптації його основних положень відповідно до особливостей туристичної діяльності та доповнення методичним інструментарієм оцінювання.

Аналіз наукових публікацій з проблематики оцінки ризику в сфері туристичної діяльності показує, що можна виділити два підходи у трактуванні категорії "ризик". Парадигма першого підходу полягає у тому, що ризик трактується як показник ступеня невизначеності результатів певної (у нашому випадку – туристичної) діяльності. Парадигма другого підходу розглядає ризик як діяльність, пов'язану з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору. Обидва підходи передбачають кількісне оцінювання ризику від певної, взятої за "норму", величини. При цьому можливими є два способи оцінювання величини ризику: перший – передбачає оцінювання ризику як ймовірності відхилення від певної середньої величини на даному ринку; другий – передбачає оцінювання ризику як ймовірності відхилення від планової величини, визначеної за умов ефективного використання ресурсів. Обидва способи оцінювання ризику передбачають застосування методів статистичного аналізу, але на основі різних баз статистичних даних.

Постановка завдання (мета). Метою статті є узагальнення теоретичних підходів до трактування ризику та розробка систематизованої класифікації ризиків у туристичній галузі з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень і забезпечення економічної безпеки суб'єктів туристичної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Отже, ризик у сфері туристичної діяльності – це ймовірність відхилення величини фактичного доходу (або іншого показника) від величини очікуваного (прогнозного) доходу. Чим мінливіше і ширше шкала відхилень, тим вищим є ризик. Ризик є зворотнім індикатором безпеки в туристичній галузі.

Системний підхід до класифікації ризиків туристичної діяльності, враховуючи їх різноманітність, велику кількість форм і сфер виникнення, передбачає використання багатокритеріального підходу. На основі узагальнення класифікацій, опублікованих у фаховій літературі [1-10], та враховуючи завдання, поставлені у цьому дослідженні, авторами розроблена класифікація ризиків туристичної діяльності за 18 ознаками. Кожен з видів ризиків характеризується сукупністю певних параметрів, які дозволяють його оцінити та ефективно управляти ним. Так, ризики туристів включають ризики здоров'я, втрати або пошкодження майна, ризики фінансових втрат; ризики суб'єктів туристичної діяльності (СТД) включають ризики туроператорів, ризики турагентів та ризики інших суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері туристичної діяльності. Внутрішні ризики пов'язані з поведінкою туристів або управлінням та діяльністю СТД; зовнішні ризики пов'язані із зовнішніми факторами, такими як природні катастрофи, політична або економічна нестабільність тощо.

Системні ризики є наслідком впливу об'єктивних чинників, незалежних від дій учасників туристичної діяльності; несистемні ризики є наслідком впливу суб'єктивних чинників, пов'язаних з помилками СТД, яких можливо було би уникнути при належному обґрунтуванні управлінських рішень. За характером виникнення ризики поділяють на фінансові, що виникають у наслідок можливості отримання доходів від туристичної діяльності менше від очікуваної величини; операційні, що створюються внаслідок недосконалих внутрішніх процесів створення туристичного продукту, включаючи недостатню кваліфікацію персоналу, несправність технічних засобів, шахрайство і т. п.; стратегічні, які є наслідком

реалізації невдалої стратегії, або відсутності адекватної реакції на зовнішні зміни, що можуть призводити до скорочення прибутку або капіталу. Подібним чином можемо проаналізувати кожен з запропонованих ризиків, що узагальнено представлені у таблиці 1.

Запропонована класифікація має теоретичне і науково-практичне значення, яке полягає у можливості виділити ті види ризиків, які є найбільш суттєвими для учасників туристичної діяльності та у першу чергу враховуються при прийнятті управлінських рішень. Важливо відмітити, що усі визначені нами ознаки класифікації ризиків туристичної діяльності взаємопов'язані і кожна з них може застосовуватися для розв'язання певної поставленої задачі. Саме взаємозв'язок ознак класифікації дає, на наш погляд, можливість виділити для кожного учасника туристичної діяльності головну класифікаційну ознаку та здійснити оцінку ступеня ризику для прийняття управлінських рішень. У той же час, ймовірнісний характер ризиків вказує на те, що ризик конкретного туристичного продукту може стосуватися декількох видів однієї класифікаційної ознаки, тоді як найбільшу ймовірність буде мати один з видів (відповідно до нормального закону розподілу ймовірностей) [3]. Це дає можливість у процесі ідентифікації ризику визначити не тільки головну класифікаційну ознаку, а також найбільш ймовірний вид ризику та його характеристики.

Ризики туристичної діяльності, що пов'язані із запровадженням нового туристичного продукту, є по суті інвестиційними витратами, які згідно запропонованої класифікації відносяться до наступних класифікаційних ознак ризиків: за ознакою "учасників туристичної діяльності" – це ризики суб'єктів туристичної діяльності, зокрема, у переважної більшості – туроператорів; за "джерелом походження" – це можуть бути як внутрішні, так і зовнішні ризики; за "видами туристичної діяльності" інвестиційні ризики будуть стосуватися того виду, в який вкладаються інвестиції; за ознакою "системності виникнення" при оцінці ризиків сторонніми організаціями, наприклад, страховими компаніями, враховуються лише системні ризики, тоді як несистемні ризики можуть враховуватися самим туроператором; за ознакою "універсальності впливу" інвестиційні ризики належать до універсальних; за класифікаційною ознакою "характеру виникнення" для інвестиційних витрат найбільш характерними є фінансові ризики; за "сферою виникнення" інвестиційні

Таблиця 1

Класифікація ризиків у сфері туристичної діяльності

№	Класифікаційна ознака	Види ризику
	1	2
1	За учасниками туристичної діяльності	Ризики туристів Ризики суб'єктів туристичної діяльності (СТД)
2	За джерелом походження	Внутрішній ризик Зовнішній ризик
3	За видами туристичної діяльності	Ризики надання туристичних послуг Ризики виробництва туристичного продукту Ризики реклами туристичного продукту Ризики торговельно-посередницької діяльності СТД Ризики інвестиційної діяльності СТД
4	За системністю виникнення	Системні ризики Несистемні ризики
5	За універсальністю впливу	Індивідуальні ризики Специфічні ризики Універсальні ризики
6	За характером виникнення	Фінансові ризики Операційні ризики Стратегічні ризики
7	7. За сферою виникнення	Політичні ризики Правові ризики Загальноекономічні ризики Технічні ризики Маркетингові ризики Екологічні ризики Суспільні ризики
	За ймовірністю виникнення	Допустимі ризики Критичні ризики Катастрофічні ризики
	За можливістю страхування	Страхові ризики Нестрахові ризики
	За тривалістю	Безстрокові ризики Довгострокові ризики Короткострокові ризики
11	11. За змінністю ризику в часі	Статичні ризики Динамічні ризики
12	За періодичністю виявлення	Регулярні ризики Сезонні ризики Спонтанні ризики
13	За можливістю вчасно виявити та скоротити втрати	Скриті ризики Приховані ризики Явні ризики

Продовження Таблиці 1

1		2
14	За масштабом розповсюдження	Місцеві ризики
		Локальні ризики
		Регіональні ризики
		Національні ризики
		Міжнародні ризики
		Глобальні ризики
15	За ступенем істотності наслідків	Незначні ризики
		Істотні ризики
16	За можливістю прогнозування	Передбачувані ризики
		Прогнозовані ризики
		Непередбачувані ризики
17	За здатністю до оцінювання	Ризики, які мають кількісну оцінку
		Ризики, які мають якісну оцінку
		Ризики, які не можуть бути оцінені
18	За характером наслідків	Чисті ризики
		Спекулятивні ризики

Джерело: сформовано автором на основі [1-10]

ризиків будуть стосуватися тої сфери, яка за прогнозами є найбільш ймовірною; при оцінці інвестиційних ризиків слід враховувати ймовірність виникнення усіх видів ризиків, тоді як управлінське рішення слід приймати якщо ризик не перевищує допустимий рівень; за ознакою “можливості страхування” інвестиційні ризики підлягають страхуванню; за “тривалістю” інвестиційні ризики належать до довгострокових; за “змінністю в часі” інвестиційні ризики належать до динамічних; за “періодичністю виникнення”, на думку автора, інвестиційні ризики належать до виду регулярних; за можливістю вчасно виявити та скоротити втрати, інвестиційні ризики належать до прихованих, які важко піддаються виявленню; “масштаб розповсюдження” ризику є відповідним масштабу реалізації туристичного продукту; за “ступенем істотності наслідків” інвестиційні ризики належать до істотних; за “можливістю прогнозування” ризики, що ми досліджуємо, належать до прогнозованих; за “здатністю оцінювання” інвестиційні ризики належать до тих, що мають кількісну оцінку; за “характером наслідків” ці ризики належать до спекулятивних [1; 4-6].

Здійснюючі ідентифікацію туристичних ризиків за допомогою запропонованої класифікації, ми розширюємо і уточнюємо наші зна-

ння щодо характеристик самих ризиків. Таким чином, проведену ідентифікацію ризиків можна вважати системним способом генерації інформації, якої бракувало для оцінювання ступеня ризику. Оскільки ризик в основній діяльності туроператорів, незалежно від його конкретних форм, у кінцевому рахунку виявляється в можливому зниженні реальної віддачі від капіталу проти очікуваної, то в процесі оцінювання ризику до рентабельності (процентної ставки), яку необхідно отримати, щоб вважати новий туристичний продукт економічно ефективним порівняно з альтернативними напрямками діяльності, додають поправку, яка по суті є премією за ризик. Величина цієї премії прямо пропорційно залежатиме від рівня ризику конкретного туристичного продукту порівняно із середнім рівнем ризику на ринку туристичних послуг. Ця концепція ґрунтується на тому факті, що туроператори (які в цьому випадку є інвесторами) згодні ризикувати тільки за умови отримання певної додаткової винагороди.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що оцінка ризику є ключовим інструментом забезпечення економічної безпеки туристичної галузі, особливо в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Запропонований системний підхід до класи-

фікації ризиків дозволяє більш комплексно ідентифікувати їх види та характеристики, що підвищує обґрунтованість управлінських рішень у сфері туризму. Доведено, що врахування ризиків при оцінюванні ефективності туристичних продуктів сприяє підвищенню рівня економічної безпеки суб'єктів туристичної діяльності та дозволяє мінімізувати можливі втрати.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою прикладних методик кількісного оцінювання ризиків у туристичній сфері, адаптацією міжнародних стандартів управління ризиками до специфіки туристичної діяльності, а також впровадженням цифрових інструментів для моніторингу та прогнозування ризиків, які будуть викладені у подальших публікаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Михайлова Н. В., Карцева В. В. Класифікація ризиків туристичного підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2016. № 3 (75). С. 182–187. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5904/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202.pdf>
2. Маркіна І. А., Маховка В. М. Загрози і небезпеки в діяльності підприємств туристичної сфери, *Проблеми економіки*. № 3, 2015. С. 135–142. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-3_0-pages135_142.pdf
3. Смовженко Т. С., Коркуна О. І., Коркуна І. І., Цільник О. Я. Ризики інвестиційної діяльності в сфері туризму та готельно-ресторанному бізнесі. *Регіональна економіка*. 2020, № 1. С. 154–160. URL: https://re.gov.ua/re202001/re202001_154_SmovzhenkoTS,KorkunaOI,Korkunall,TsilnykOYa.pdf
4. Фоміна О. В., Сопко В. В., Прокопова О. М. Ризики туристичної діяльності в обліку. *Інвестиції: практика та досвід*, № 22/2018. С. 26–31. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2018/6.pdf
5. Богдан Н. М., Сухорукова О. П. Дослідження ризиків у туризмі. *Бізнесінформ*. № 10, 2016. С. 206–211. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-10_0-pages-206_211.pdf
6. Зеленська О. О., Кривинчук В. О., Журавель А. С. Особливості формування ризиків у діяльності туристичних підприємств. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. № 1(37), 2024. С. 90–99. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/309426>
7. Ярмола К. М., Чухрай Н. І. Ризик: сутність поняття та класифікація в туристичній індустрії. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. № 2(9), 2023. С. 160–170.
8. Закон України “Про туризм” від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР, в редакції від 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 02.04.2026).
9. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження туристичної діяльності, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Державним агентством розвитку туризму” від 6 березня 2019 р. № 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 02.04.2026).
10. Національний стандарт України ДСТУ ІЕС/ISO 31010: 2013 “Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризиків”, Київ, Мінекономрозвитку України, 2015. URL: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/images/data/upravlinna-rizikami/korisni-materiali/UA-dstu-31010.pdf> (дата звернення 02.04.2026).

REFERENCES:

1. Mykhailova N. V., Kartseva V. V. (2016). Klasyfikatsiya ryzykiv turystychnoho pidpryyemstva [Classification of risks of a tourism enterprise]. *Naukovyy visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*. No. 3 (75), pp. 182–187. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5904/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%202.pdf> [in Ukrainian].
2. Markina I. A., Makhovka V. M. (2015). Zahrozy i nebezpeky v diyalnosti pidpryyemstv turystychnoyi sfery [Threats and risks in the activities of tourism enterprises]. *Problemy ekonomiky*. No. 3, pp. 135–142. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-3_0-pages135_142.pdf/ [in Ukrainian].
3. Smovzhenko T. S., Korkuna O. I., Korkuna I. I., Tsilnyk O. Ya. (2020). Ryzyky investytsiynoyi diyalnosti v sferi turyzmu ta hotelno-restorannomu biznesi [Risks of investment activity in tourism and hospitality business]. *Rehionalna ekonomika*. No. 1, pp. 154–160. https://re.gov.ua/re202001/re202001_154_SmovzhenkoTS,KorkunaOI,Korkunall,TsilnykOYa.pdf [in Ukrainian].

4. Fomina O. V., Sopko V. V., Prokopova O. M. (2018). Ryzyky turystychnoyi diyalnosti v obliku [Risks of tourism activity in accounting]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. No. 22, pp. 26–31. http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2018/6.pdf. [in Ukrainian].
5. Bohdan N. M., Sukhorukova O. P. (2016). Doslidzhennya ryzykiv u turyzmi [Study of risks in tourism]. *Biznesinform*. No. 10, pp. 206–211. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2016-10_0-pages-206_211.pdf. [in Ukrainian].
6. Zelenska O. O., Kryvynchuk V. O., Zhuravel A. S. (2024). Osoblyvosti formuvannya ryzykiv u diyalnosti turystychnykh pidpryemstv [Features of risk formation in tourism enterprises]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*. No. 1(37), pp. 90–99. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/309426>. [in Ukrainian].
7. Yarmola K. M., Chukhrai N. I. (2023). Ryzyk: sutnist ponyattya ta klasyfikatsiya v turystychniy industriyi [Risk: essence and classification in the tourism industry]. *Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukraini: etapy stanovleniya i problemy rozvytku*. No. 2(9), pp. 160–170 [in Ukrainian].
8. Law of Ukraine “On Tourism” (1995). Zakon Ukrainy “Pro turyzm” vid 15 veresnya 1995 roku No. 324/95-VR (as amended on 15.11.2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2019). Pro zatverdzhennya kryteriyiv, za yakymy otsinyuyetsya stupin ryzyku vid provadzhennya turystychnoyi diyalnosti ta vyznachayetsya periodychnist provedennya planovykh zakhodiv derzhavnoho nahlyadu (kontrolyu) vid 6 bereznya 2019 r. No. 182. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
10. DSTU IEC/ISO 31010:2013 (2015). Keruvannya ryzykom. Metody zahalnoho otsinyuvannya ryzykiv [Risk management. Risk assessment techniques]. Kyiv: Ministry of Economic Development of Ukraine. <https://antycorportal.nazk.gov.ua/images/data/upravlinna-rizikami/korisni-materiali/UA-dstu-31010.pdf> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 07.04.2026

Дата прийняття статті: 26.04.2026

Дата публікації статті: 05.05.2026